

Openingstekst: Psalm 122 uit Psalmen vrij, Huub Oosterhuis

Klaarwakker en opgetogen
was ik toen ze me riepen:
wij gaan naar het Huis van je weet wel.
En nog even, en mijn voeten
staan in jouw poorten, Stad!

Jeruzalem, hoge veste,
huizen schouder aan schouder
hecht gevoegd, één geheel
daarheen de stammen, de twaalf
de stammen van God die Ene
om te getuigen van Hem
dank te betuigen zijn Naam

daar staat de Stoel van het Recht
daar staat de Tafel der Armen.

Deze stad moet vrede,
vrede binnen haar muren
en buiten rondom in de velden.
Stad van Vrede, zwart profiel
tegen oplichtende hemel.

Omwille van heel de wereld
zeg ik: vrede voor jou.
Omwille van onze kinderen
zingen wij: vrede voor jou.

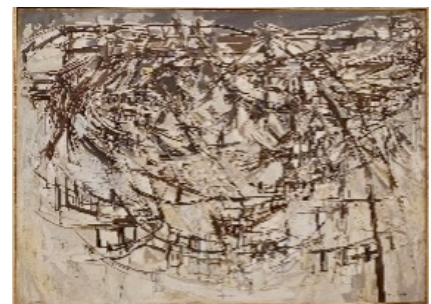
Lezing:

Matteüs 21:1-14

Toen ze Jeruzalem naderden en bij Betfage op de Olijfberg kwamen, stuurde Jezus twee leerlingen eropuit met de opdracht: 'Ga naar het dorp dat daar ligt. Zodra je het binnenkomt, zul je een ezelin vinden die daar vastgebonden staat met haar veulen. Maak de dieren los en breng ze bij Me. En als iemand jullie iets vraagt, antwoord dan: "De Heer heeft ze nodig." Dan zul je ze meteen meekrijgen.' Dit is gebeurd omdat in vervulling moest gaan wat door de profeet gezegd is: 'Zeg tegen vrouwe Sion: "Kijk, je koning is in aantocht, Hij is zachtmoedig en rijdt op een ezelin en op een veulen, het jong van een lastdier."' De leerlingen gingen op weg en deden wat Jezus hun had opgedragen. Ze brachten de ezelin en het veulen mee, legden er mantels overheen en Jezus ging erop zitten. Vanuit de menigte spreidden velen hun mantels op de weg uit, anderen braken takken van de bomen en spreidden die uit op de weg. De talloze mensen die voor Hem uit liepen en achter Hem aan kwamen, riepen luidkeels: 'Hosanna voor de Zoon van David! Gezegend Hij die komt in de naam van de Heer. Hosanna in de hoogste hemel!' Toen Hij Jeruzalem binnenging, raakte de hele stad in rep en roer. 'Wie is die man?' wilde men weten. Uit de menigte werd geantwoord: 'Dat is Jezus, de profeet uit Nazaret in Galilea.' Jezus ging de tempel binnen en joeg iedereen weg die daar iets kocht of verkocht. Hij gooide de tafels van de geldwisselaars en de stoelen van de duivenverkopers omver en riep hun toe: 'Er staat geschreven: "Mijn huis moet een huis van gebed zijn," maar jullie maken er een rovershol van!' Toen kwamen er in de tempel blinden en verlamden naar Hem toe, en Hij genas hen.

Overweging

Inleiding: Het gaat vanmorgen om er meer van te maken dat je in de stadwoont, Leiden of Leidschendam, Den Haag of Hoofddorp of waar je ook woont. Een betere stedeling, zeg maar. Ter inleiding drie schilderijen over de stad – in welk stad voelt u zich meeste thuis? Vieira da Silva: Lijnen van het leven in de stad, er ontstaan allerlei ruimtes, lijnen van de beweeglijkheid van de stad, metrolijnen ga je erin zien. Stadslandschappen – Vieira da Silva werd in de jaren '50 en '60 'Vrouw van de stad'. Ze leefde vooral in Parijs en werd de belangrijkste vertegenwoordiger van de naoorlogse abstractie. Ze wilde beweging schilderen.

Maria Helena Vieira da Silva De metro boven de grond, 1955

Net als zij wilde ook Delauny Parijs schilderen, vanuit zijn vensters. Ook hij zag vooral beweging, maar meer in kleurvlakken.

Piet Mondriaan, New York City 1, 1941

En Mondriaan zag en hoorde jazzmuziek in New York en maakte deze 'stad' gebaseerd op de plattegrond van New York maar heel veelkleurig. Waar zou je het best stadsbewoner woorden?

(alle drie in Kunstsammlung K20, Düsseldorf)

Ik ben geboren en getogen in Amsterdam. Niet aan de voet van de Westertoren, maar wel met uitzicht erop. Tussen Staatslieden- en Spaarndammerbuurt, zeg maar. Een echte stedeling zagezegd. Wat dat is, werd ik me pas echt bewust toen ik op m'n 25^e uit driehoog-in-Amsterdam verhuisde naar het woongedeelte van een boerderij in de Achterhoek, 5 km buiten het dorp. Mijn vrouw werkte 20 km verderop en als ze terugkwam, deed ze meteen de boodschappen. Toen ze een week op cursus in Friesland was, moest ik natuurlijk zelf naar de bakker en de groenteman. De tweede keer dat ik er kwam, zei de mevrouw van de bakker: 'is uw vrouw ziek?' Ik was stomverbaasd en verrast, hoe wist ze nou wie mijn vrouw was, ja, we kwam er zaterdag wel eens samen, maar dan was het vaak best druk. Dat ze dat wist... Zoiets was me in Amsterdam nog nooit overkomen, je had alle aandacht nodig om op je beurt te letten en de meisjes in de bakkerij riepen enkel 'volgende'. Hier was je be- en gekend. Verrassend en ook een beetje – ja wat? Onvrij?

Bij de stad horen voor mij woorden als vrijheid, ruimte, ontdekken. Vrijheid en ruimte om jezelf te zijn én te ontdekkén wie je bent. Een smeltkroes van mensen en meningen waar je jÓuw weg in mag vinden. Je hebt er veel contacten, soms maar kort en vluchtig, maar elk contact laat je iets beter het vakje met jÓuw kleur ontdekken. Daarom gingen en gaan zoveel jonge mensen naar de stad. Eindelijk eens niet herkend worden bij de bakker, niet 'de dochter van die'.

Maar net als in het kernkwadrant hebben ook hier de sterke kanten een achterkant, een tegenpool. Heerlijk, die ruimte om jezelf te ontdekken, maar je kunt in die ruimte ook verloren lopen. Niets vinden, eenzaamheid en leegte die je pijn doen. Zeg maar zoals dat schilderij van Vieira da Silva. Of wat Veerle van 27 zegt in het Volkskrant Magazine van gisteren: denk ik na de vierde date dat het wat gaat worden, zet hij er een punt achter. 'Nee niet om jou, maar ik ben niet op zoek naar een relatie'. Even later zie je hem weer op alle datingapps staan. 'Die geringe bereidheid tot commitment is een vloek', concludeert ze.

Meer commitment: is dat misschien iets waarin we betere stedelingen kunnen worden? Vrijheid kan zoveel achterkanten hebben. Ik doe wat ik doe. Ik hoef toch geen rekening te houden met jou? Met dat jij het tempo niet kunt bijhouden?

Ik moet denken aan al die mensen voor wie het praatje of alleen het 'goedemorgen' van de kassière in de supermarkt de enige woorden zijn die ze op een dag wisselen. Soms een week lang.... Nog zoiets: ruimte is leuk - zolang de ander maar niet in de mijne komt. Daar richten we zelfs politieke partijen voor op. Het lijkt wel of we het luisteren verleerd zijn – en de wil en zin erin om er samen uit te komen.

Soms hoor je van jonge mensen die zeggen: ik wou dat ik eens iemand ontmoette die écht iets zegt. Die me kan raken met iets dat ik niet al bedacht had. Die mijn vragen echt hóórt.

Vallen al die zaken niet onder *echte aandacht voor elkaar*? Onder *commitment*? Onder *eerst luisteren en dan praten*? Onder *nadenken over waarom iets is zoals het is en dat in een open ontmoeting willen delen*?

Het verhaal van Jezus die de stad binnengaat vind ik in dat opzicht altijd een verhaal vol verrassingen en openingen. Natuurlijk al de manier waarop. Wij denken bij een intocht toch meer aan iets triomfantelijks. Iets met autoriteit. Paarden. Hoog te paard ben je onaantastbaar. Dat Jezus voor een ezel kiest is omdat hij op ooghoogte met de mensen wil communiceren. Dat kun je wel vanaf een ezel, niet vanaf een paard.

En hij spreekt ook steeds mensen aan. Op oude fresco's en schilderijen wordt het verhaal van Zacheus in de boom vaak verbonden met dit verhaal. Hij plukt je eruit met humor en wil nota bene bij jou thuis gaan eten om erover te praten. Zie je dat Trump of Poetin doen? Het is een vorm van geweldloze communicatie, waar je tegenwoordig talloze cursussen voor kunt volgen. Alsof iedereen aanvoelt dat daar de sleutel ligt tot betere stedeling worden. Pax Christi International zegt in zijn vastenbrief van deze week: die intocht op een ezelsveulen is een krachtige voor iedereen zichtbare liturgie vol politieke en sociale betekenis. Een andere wapenwedloop – daar draait alles om in deze intocht. Maar de militaire extravaganza van de Romeinse bezetters is daar niet van onder de indruk. Ja, even wil Pilatus die man op z'n ezel nog vrijlaten, maar hij weet niet hoe hij dat politiek voor elkaar krijgt zonder af te gaan. Dus doet hij het maar niet. Zo zit onze wereld in elkaar. Misschien zijn er (toen en nu) ook wel sommige van zijn volgelingen die teleurgesteld zijn omdat ze verwachtten dat hij een aardse heerser met macht en autoriteit zou zijn. Een koning op een ezel – wat een ezel van een koning. Het groene takje dat je straks krijgt benadrukt dat je diezelfde keus als Jezus maakt. Een heerschappij van vrede, dienstbaarheid en geweldloosheid in plaats van geweld. Al leven we nu in een tijd dat het misschien even moet, toch wapens, méér wapens, ik weet het deze tijd ook niet zo goed wat nu wijsheid is, de kernwapens wérkten wel als afschrikking, maar werden uiteindelijk toch meer dreiging. Ik wil erin geloven dat we uiteindelijk toch bij die ezel moeten uitkomen – niet bij het paard. Dat bewijst Gaza wel – en Oekraïne. Toch weet je in Oekraïne nu even ook niet hoe het anders kan. Maar daarover met elkaar in gesprek gaan – gebeurt dat nog in onze steden? Of is onze geweldsvolle communicatie – denk aan het gooien met vuurwerk in al die dorpen waar het over asielzoekerscentra gaat – echt het laatste woord? Zijn mensen daar ook op gekomen omdat ze overal om hen heen dat rücksichtslose schelden en elkaar beledigen en zwart maken horen? Tussen politici, in debatten? Naast aandacht is geweldloze communicatie een zeldzaam artikel aan het worden. Wordt dat in onze steden nog geoefend en gedaan?

Afgelopen week was het de week van de dorpshuizen. Dorps- en buurthuizen zijn zulke plekken waar je 'terecht' kon voor aandacht en verhalen. Kroegen vroeger ook, lekker ouwehoeren met elkaar, maar je prátte wel met elkaar, ongecompliceerd. Toch anders dan de Starbucks van nu in onze straten. Ja, en kerken, die zijn er ook nog. Je raakt er verrast door wat daar door de weeks gebeurt. Aan aandacht. Aan communicatie. Aan geweldloosheid. Aan nadenken over hoe het óók kan.

Al die ruimtes in de stad waar mensen tijd besteden aan taallessen aan buitenlanders. Ik ben er altijd verrast over hoeveel mensen me vertellen dat ze dat doen in hun vrije tijd. Dat is óók een bijdrage tot die geweldloze communicatie, want dan kun je elkaar in ieder geval verstaan.

Dat mensen zó stedeling willen zijn – zo stralen ze ook een visie uit, een overtuiging, een geloof. Dat wij met oprechte aandacht, met luisteren en met samen zoeken, er samen uit willen komen, vrede kunnen stichten.

Dat heeft (tenslotte) ook te maken met een leuke lijn die ik in de bijbel zie. Het begint met een paradijs, een tuin, waar alles mooi is. Het lijkt een ideaal. Maar de mens heeft ook de opdracht gekregen voor die aarde te zorgen, plek te maken zodat mensen kunnen leven. Geleidelijk aan ontdekt de mens dat je dat met alleen tuinen niet redt. Dat 'terug naar vroeger' niet werkt. Hij gaat steden bouwen. Eerst zijn de bijbelverhalen daar sceptisch over, Babel, Nineve, maar het verhaal van vandaag laat zien dat Jezus de stad íntrekt, niet úitgaat. En het laatste bijbelboek eindigt met een stad die uit de

hemel naar ons toekomt. Oftewel: die ontwikkelingen die het leven op aarde menselijk en menswaardig maken, krijgen een plek, mogen er zijn. Niet de natuur verheerlijken (brandnetels en zevenblad overwoekeren je tuin voordat je het weet), er is altijd een mensenhand nodig, leren die steden. 'Zorg voor de aarde', geeft het bijbelverhaal van het begin ons als opdracht. Dat betekent niet: laat alles bij het oude, ook niet 'groe maar zo groot je kan' - nee, daar komen al die woorden in terug: aandacht, luisteren, er samen uit willen komen. Zó bouwen we een stad. Maken we méér van ons stedeling zijn.

Succes!

Slottekst:

Het ritme – Dromen over straks, Gershwin Bonevacía, in 2019 stadsdichter van Amsterdam

Kijk om je heen,
hier is genoeg ruimte om een belofte op te vullen
genoeg hemel om te kunnen dromen van een nieuw bestaan.
Een vruchtbare grond, een ode aan het onverwachts stuiten
op iets moois.
Een samenstelling van natuur, bouwwerk en bezieling
Er is een plan geschreven:
wil jij transformeren dan vraagt dat om een overgang
van alle stedelijke dynamiek naar het geklop van je hart.
Dan moet je vrij durven zijn, verweven met de mensen
en het ritme.
We bestaan tenslotte in relatie tot onze sociale posities,
wij de schilders van de wind, de stad een oneindige expositie

Ekklesia Leiden
Rapenburg 100
2311GA Leiden
www.ekklesialeden.nl
info@ekklesialeden.nl